

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ และหมู่บ้านที่อาศัยแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
2. ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5,318 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลโนนบุรี, 2551 : ไม่มีเลขหน้า)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (ยุทธพงษ์ กัวยวรรณ์, 2543 : 79) และเทียบบัญญัติไตรยางศ์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละตามตัวแปร
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนและแปลความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, 99-100)

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4	มีส่วนร่วมในระดับมาก
3	มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
1	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99-100)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	มีส่วนร่วมในระดับมาก
2.51-3.50	มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
1.51-2.50	มีส่วนร่วมในระดับน้อย
1.00-1.50	มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวของตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปร เพศ ซึ่งเป็นอิสระจากกันโดยใช้ t-test แบบ Independent Sample เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

4. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวของตัวแปร 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ หมู่บ้านที่อาศัย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยใช้ One-way Analysis of Variance เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 และกรณีพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe'

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ของประชาชน ในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยหาความถี่ของแต่ละคำตอบ

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้านคือโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือและตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางหรือนโยบายด้านการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 6 ได้ร่วมตัดสินใจก่อสร้างสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณอุทยานไดโนเสาร์

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมและทุกข้ออยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ

ส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยในการพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 13.00) ไม่มีการประชุมอบรม ประชาพิจารณ์ ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลกับชุมชน (ร้อยละ 12.50) ไม่ฟังเสียงสะท้อนของชุมชนและไม่ให้ความสำคัญ (ร้อยละ 10.00) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ตัดสินใจ (ร้อยละ 9.75) ประชาชนไม่รู้ปัญหาและร่วมพัฒนา จนมองว่าชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ และไม่ให้ความสำคัญ (ร้อยละ 6.75) ทางราชการจะต้องมีการประสานชุมชนให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ร้อยละ 6.50) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเป็นความต้องการอย่างมากของชุมชน (ร้อยละ 6.25) และน่าจะมีคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของตำบล เครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชน หรือประชาคมตำบลร่วมกิจกรรมในการวางแผนแก้ไขปัญหาพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 5.00)

4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีจำนวนคำตอบและร้อยละ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมน้อย (ร้อยละ 13.25) กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอุทยานไดโนเสาร์ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 12.75) ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 10.00) ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ ชักชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมและรับผิดชอบกิจกรรมร่วมกันทั้งการวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานไดโนเสาร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน การค้าขายสินค้าบริการ และการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อยกมาตรฐานการท่องเที่ยวของอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 7.00) และการยกมาตรฐานการท่องเที่ยวของอุทยานไดโนเสาร์ปัจจุบันประชาชนใน 11 หมู่บ้านมีส่วนร่วมน้อย (ร้อยละ 6.25)

4.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีจำนวนคำตอบและร้อยละ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ปานกลาง (ร้อยละ 11.75) ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ ร้านค้าของบุคคล เอกชน และพิพิธภัณฑสถานได้มาก (ร้อยละ 11.25) หมู่บ้านได้รับผลประโยชน์น้อย โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปจากอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 8.25) ควรจัดกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มากและส่งเสริมให้ชุมชนได้รับประโยชน์มากขึ้น (ร้อยละ 8.00)

ควรให้ข้อมูลชุมชนเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับ มีการอบรม สนับสนุนการจำหน่ายสินค้าชุมชน (ร้อยละ 7.50) และจัดให้มีผู้ประสานงานด้านผลประโยชน์ และจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าและบริการการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ทั้งในอุทยานไดโนเสาร์และร้านค้าริมทาง โดยเก็บค่าเช่าไม่มาก เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล (ร้อยละ 6.75)

4.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีจำนวนคำตอบและร้อยละ

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ประชาชน มีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อย (ร้อยละ 10.50) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ทั้ง 11 หมู่บ้านจะทำให้การพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (ร้อยละ 10.50) ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงสภาพแวดล้อมอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 4.25) และมีบทบาทน้อยในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการของอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 2.25)

4.5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีจำนวนคำตอบและร้อยละข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ให้มีคณะทำงานพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 24.25) จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวกับประชาชน (ร้อยละ 22.00) จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ (ร้อยละ 21.15) จัดทำป้ายอุทยานไดโนเสาร์และแหล่งท่องเที่ยวให้โดดเด่นและชัดเจน (ร้อยละ 19.25) พัฒนาสิ่งแวดล้อมและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลูกไม้ดอกไม้ประดับในอุทยานไดโนเสาร์และชุมชนตำบลโนนบุรี (ร้อยละ 18.75) จัดให้มีหมู่บ้านท่องเที่ยวโฮมสเตย์ (ร้อยละ 13.25) ส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรของที่ระลึก ไว้บริการนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 11.00) จัดให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์และชุมชนตำบลโนนบุรี (ร้อยละ 10.25) จัดให้มีไฟฟ้าเพียงพอตามแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนตำบลโนนบุรี (ร้อยละ 9.00) ส่งเสริมนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มาเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์มากขึ้น (ร้อยละ 7.00) และให้มีสวนไดโนเสาร์หรือไดโนเสาร์เคลื่อนไหวได้ (ร้อยละ 3.00)

7. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ด้านคือโดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

เนื่องจากแหล่งที่ตั้งของอุทยานไดโนเสาร์ ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง ประกอบด้วย 1) ประตูทางเข้าอุทยานไดโนเสาร์ ป้ายอุทยานไดโนเสาร์และสวนหย่อมรูปปั้นเหมือนจริงไดโนเสาร์ ตั้งอยู่ด้านข้างถนนทางหลวง หมายเลข 227 ข้างทางเข้าอุทยานไดโนเสาร์ โดยนักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและถ่ายรูปเป็นที่ระลึก 2) สวนป่า ร้านค้าและลานจอดรถ หน้าวัดสักกะวันบริการนักท่องเที่ยวในการจอดรถพักผ่อนและเลือกซื้ออาหารและของที่ระลึก 3) วัดสักกะวันเป็นวัดที่มีเจ้าอาวาส คือพระญาณวิสาละเถร (พระครูวิจิตรสหัสคุณ) เป็นผู้นิมิตและพบกระดูกไดโนเสาร์ชิ้นแรกและวัดสักกะวันยังเป็นสถานที่ประดิษฐานของหลวงพ่อบันดาลฤทธิผล(หลวงพ่อบ้านคำน) ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยทวารวดี ซึ่งเป็นพระเก่าแก่ คู่บ้านคู่เมืองของชาวอำเภอสหัสขันธ์ โดยนักท่องเที่ยวจะได้นมัสการพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ และได้ทำบุญ ทำกุศล 4) ทรัพยากรธรรมชาติในเขากลุ่มข้าว ซึ่งยังมีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหย่อนใจและศึกษาสภาพธรรมชาติ ทั้ง ดิน หิน พืชพันธุ์ป่าไม้ รวมทั้งชมวิว ทิวทัศน์บนยอดเขา หรือรอบ ๆ กลุ่มข้าว ซึ่งมีบันไดและถนนรอบเขากลุ่มข้าวให้เดินทางโดยสะดวก 5) อาคารวิจัย เป็นอาคารอยู่ใกล้หลุมขุดค้นกระดูกไดโนเสาร์ เป็นสถานที่เก็บตัวอย่าง ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดของศูนย์วิจัยในปัจจุบัน 6) อาคารหลุมขุดค้นกระดูกไดโนเสาร์มีชื่อเรียกว่าอาคารพระญาณวิสาละเถร ตามชื่อสมณศักดิ์ของเจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ผู้ค้นพบกระดูกชิ้นแรก โดยอาคารดังกล่าว อยู่ห่างจากศาลาวัดไปทางทิศใต้ ประมาณ 100 เมตร ซึ่งเป็นอาคารที่มีหลุมขุดค้นซากกระดูกไดโนเสาร์ จำนวนมากกว่า 700 ชิ้น โดยมีไดโนเสาร์ตายรวมกันมากกว่า 7 ตัว รวมทั้งมีซากกระดูกไดโนเสาร์ ที่มีลักษณะสมบูรณ์มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อายุ 130 ล้านปี โดยในอาคารดังกล่าวได้จัดนิทรรศการและมีห้องบรรยายสำหรับให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม และ 7) อาคารพิพิธภัณฑ์

ไดโนเสาร์ ภูเก็ต (พิพิธภัณฑสถานฯ สิรินคร) เป็นอาคารที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหลุมขุดค้นซากกระดูกไดโนเสาร์ เป็นสถานที่ศึกษาวิจัยที่ทันสมัย มีห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องเก็บตัวอย่างอ้างอิง ห้องประชุมขนาดใหญ่ที่นักวิชาการระดับนานาชาติสามารถจัดประชุมได้ และส่วนนิทรรศการถาวรทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร แสดงความเป็นมาของการเกิดไดโนเสาร์ยุคต่างๆ ถ่ายทอดผ่านสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งปัจจุบัน ศูนย์วิจัยซากไดโนเสาร์ในอุทยานไดโนเสาร์ภูเก็ต เป็นสถานที่ศึกษาวิจัยที่ทันสมัยและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวิชาการที่สำคัญของประเทศ

ดังนั้นการท่องเที่ยวในเขตบริเวณอุทยานไดโนเสาร์จึงมีผลกระทบต่อประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของอุทยานไดโนเสาร์ในหลายด้าน โดยประชาชนในชุมชนแห่งนี้จะเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียโดยตรง เนื่องจากเป็นเขตบริเวณของชุมชน และชุมชนจะได้รับผลในทุกด้าน ทั้งการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล แต่เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใหม่ของคนในชุมชน จึงอาจยังไม่เข้าใจบทบาททั้งทางตรงหรือโดยอ้อม โดยบางส่วนอาจคิดว่าตนเองยังมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมน้อยในบางด้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนยังขาดการประสานงานที่ดี ที่จะส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมและมีบทบาทโดยตรง เช่น การประกอบธุรกิจ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมมากขึ้นทุกด้าน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานอุทยานไดโนเสาร์ หรือหน่วยงานราชการท้องถิ่นในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การเป็นคณะกรรมการให้ข้อมูลและร่วมพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับจรรยา อินทยนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

และ คุชฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : 36-38) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การร่วมอาจร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบ

วงจรถูกได้ การเข้าร่วมทั้งรายบุคคล กลุ่มคน จนถึงองค์กร ซึ่งมีความสอดคล้องกัน การเข้า
 รับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่าน
 กลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ซึ่ง สุริพร พงษ์พานิช (2544 :
 22) ได้เสนอบทบาทของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้าน
 การท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์หรือได้รับประโยชน์ซึ่งเป็น
 องค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น การมีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ จะต้องครบ
 องค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) คนในชุมชนต้องร่วมกันวางแผน ร่วมคิดวางแผนจัดการ
 เตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน 2) ร่วมปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน
 3) ร่วมกันใช้ประโยชน์ จัดการผลประโยชน์ให้มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย 4) ร่วมกันติดตาม
 ประเมินผล เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา และพัฒนางานร่วมกันและ 5) ร่วมบำรุงรักษา ทรัพยากร
 ให้คงอยู่ต่อไป

โดยสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต (2531 : 43-44) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมโดยตรง ได้แก่
 การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาโดยตรง ด้วยตนเอง ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ร่วมเป็น
 กรรมการบริหาร การให้ข้อคิดเห็น การสละแรงงานการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตาม
 โครงการ และการมีส่วนร่วมทางอ้อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรผู้แทนของ
 ประชาชน เช่น ให้ข้อคิด หรือข้อเสนอแนะผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรี
 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวรพักตร์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วน
 ร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมือง
 โบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้รับ
 ผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด
 ได้แก่ เรื่องขยะมูลฝอยและอาชีพ ส่วนเรื่องที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องมลภาวะ
 ทางเสียง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านคิดว่าเสียงที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเสียงรถ
 ม้า รถมอเตอร์ไซด์ หรือเสียงจากการจัดงานต่าง ๆ เป็นเสียงที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ
 ชาวบ้านต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมในทุก ๆ ขั้นตอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควร
 สนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวบ้านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอนก็จะทำ
 ให้การจัดการเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศต่างกัน พบว่าโดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชนเพศหญิงในชุมชนตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อาจมีบทบาทและมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์มากกว่าเพศชาย คือ ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ รอบบริเวณอุทยานไดโนเสาร์ มักจะเป็นเพศหญิงจากชุมชนในหมู่บ้านต่างๆ จึงอาจคิดว่าตนเองได้รับประโยชน์มากกว่า ขณะที่เพศชายเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ จงรักษ์ อินทนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่าเพศ มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวและ รัชดาภรณ์ เรืองช่อ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาพิเศษ เรื่อง ธุรกิจการท่องเที่ยวถิ่นผู้ไทย : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโคกโก่ง ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในการบริหาร โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ประสานงานกับชาวบ้าน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบออกเป็นฝ่ายตามลักษณะงาน ซึ่งพิจารณาจากความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล การสั่งการส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้านจะใช้วิธีมอบหมายงานผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติหน้าที่และประสานงานในฝ่ายที่ตนรับผิดชอบ หมู่บ้านโคกโก่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการให้คำแนะนำและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านโคกโก่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น

3. เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน พบว่า โดยภาพรวม และเป็นรายด้านคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีหมู่บ้านที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้เพราะว่า ประชาชน ในตำบลโนนบุรีที่มีเขตบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มากกว่าประชาชนที่มีหมู่บ้านที่อาศัย ใกล้เคียงจากเขตอุทยาน เนื่องจากการเดินทางไปมาสะดวก เช่น การได้รับเชิญเข้าประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการ การวางแผน หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น แต่ก็ยังเป็นเพียงบางด้านเท่านั้น ไม่ใช่ทุกด้าน ซึ่งโดยรวมแล้วประชาชนยังมีส่วนร่วมทุกด้านค่อนข้างน้อย แต่ที่ประชาชนเห็นตรงกันเป็นส่วนใหญ่คือการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้รับประโยชน์ที่ต่อเนื่องกัน เช่น การประกอบธุรกิจในการต่าง ๆ หรือการให้ข้อมูลกับหน่วยงานราชการเพื่อส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์อย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับบรรพจักร์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกามอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลภาวะทางเสียง ผลกระทบด้านรายได้ และผลกระทบด้านอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันซึ่งจรงค์ อินทยนต์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์อย่างมาก โดยให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า อุทยานไดโนเสาร์ควรให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประชาชนให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน สนับสนุนให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านรวมตัวเป็นคณะกรรมการเครือข่ายการบริหารจัดการอุทยานไดโนเสาร์ ส่งเสริมการขายสินค้าของชุมชน ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

ในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์เชื่อมโยงกับแหล่งอื่น การรักษาความสะอาด ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน อบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประชาชนและการทำวิจัยเพื่อพัฒนาอุทยานไดโนเสาร์ ควรที่หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ให้ชัดเจนและสนับสนุนการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกันทั้งพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกรักและรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ควรส่งเสริมประชาชนในชุมชนได้พัฒนาสินค้าของชุมชนให้เป็นสินค้าของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว จัดพื้นที่จำหน่ายสินค้าของชุมชนให้มีความเหมาะสมและจำหน่ายได้ ส่งเสริมให้ชุมชนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเช่น การจัดรายการท่องเที่ยวในชุมชน หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (โฮมสเตย์) ซึ่งจะทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้กับชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง 11 ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาพื้นที่ตำบลโนนบุรีเป็น อุทยานกรรมการท่องเที่ยวได้ในอนาคต

8. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนในตำบลโนนบุรีมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอุทยานไดโนเสาร์ให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านได้รับทราบ มีความเข้าใจตระหนักและให้ความสำคัญ โดยใช้การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ การจัดเวที ประชุม การพูดคุยหรือการอบรม เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและประกอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมและเชิญชวนให้

ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในอุทยานโคโนเสาร์ ด้วยความเต็มใจทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ และแล้วเสร็จ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมให้ประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และเต็มที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการท่องเที่ยว

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนในตำบลโนนบุรี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ควรที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานโคโนเสาร์อย่างถูกต้องเป็นระบบในทุกด้านทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่นๆ เพื่อให้ทราบผลของการพัฒนาและปัญหาที่เกิดขึ้นนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานโคโนเสาร์ต่อไป

ดังนั้นส่วนราชการที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุทยานโคโนเสาร์ควรที่จะส่งเสริมประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลโนนบุรี ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานโคโนเสาร์ทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนราชการประชาชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ในตำบลโนนบุรี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานโคโนเสาร์ในตำบลโนนบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลโนนบุรี

2.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในตำบลโนนบุรีจากการท่องเที่ยวอุทยานโคโนเสาร์